ผู้ป่วยเด็กที่เป็นมะเร็งเม็ดเลือดขาว และการจัดการทางทันตกรรม

*อรอุมา อังวราวงศ์ *, สุธิดา ยศปัญญา***

บทคัดย่อ

มะเร็งเม็ดเลือดขาวเป็นมะเร็งที่พบได้บ่อยที่สุดในเด็ก โรคนี้จะมีความผิดปกติในระบบการสร้างเม็ดเลือดโดยมีการเพิ่มจำนวนของเซลล์เม็ดเลือดขาวที่ผิดปกติในกระแสเลือด การดำเนินโรคและการรักษานั้นจะมีผลทั้งทางตรง และทางอ้อมต่อสุขภาพช่องปากเด็ก และต่อพัฒนาการของฟัน วัตถุประสงค์ของบทความนี้เพื่อทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับ สาเหตุ ความชุก ลักษณะทางคลินิก การตรวจทางห้องปฏิบัติการ การรักษาทางการแพทย์ ภาวะแทรกซ้อนจากการรักษาด้วยเคมีบำบัด และ/หรือรังสีรักษา การจัดการทางทันตกรรมในผู้ป่วยเด็กที่เป็นมะเร็งเม็ดเลือดขาว

คำไขรหัส : *มะเร็งเม็ดเลือดขาว/เด็ก/การจัดการทางทันตกรรม*

บทนำ

สิ่งสำคัญในการดูแลรักษาผู้ป่วยเด็กที่เป็นมะเร็งเม็ดเลือดขาว คือ ทันตแพทย์ผู้ให้การรักษาต้องมีความรู้และความเข้าใจในโรคของผู้ป่วยโดยสังเขป ทั้งอาการ อาการแสดง การวินิจฉัยโรค การพยากรณ์โรคขั้นตอนในการรักษาทางการแพทย์ ภาวะแทรกซ้อนต่างๆ ยาที่ผู้ป่วยได้รับ รวมทั้งสภาวะผู้ป่วยในขณะนั้น เพื่อให้สามารถกำหนดแนวทาง วิธีการ และวางแผนการรักษาทางทันตกรรมได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับการรักษาทางการแพทย์ที่ผู้ป่วยได้รับ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ป่วยได้รับการรักษาที่สมบูรณ์มากขึ้น รวมไปถึงการป้องกันไม่ให้เกิดภาวะแทรกซ้อนที่อาจเป็นอันตรายต่อชีวิต

ถึงแม้มะเร็งจะเป็นโรคที่ไม่ค่อยพบในเด็ก แต่พบว่าเป็นสาเหตุอันดับที่สองของการตายในเด็กรองจากอุบัติเหตุ[1,2] มะเร็งที่พบได้บ่อยที่สุดในเด็ก คือมะเร็งเม็ดเลือดขาว (leukemia) ซึ่งเป็นความผิดปกติในระบบการสร้างเม็ดเลือดโดยมีการเพิ่มจำนวนของเซลล์เม็ดเลือดขาวที่ผิดปกติ เม็ดเลือดขาวที่ผลิตได้เป็นเซลล์อ่อนที่ทำหน้าที่ไม่ได้ตามปกติ และมีอยู่ในกระแสเลือดจำนวนมาก เซลล์เม็ดเลือดขาวที่ผิดปกติ (leukemic cell) เหล่านี้จะไปแทนที่เซลล์เม็ดเลือดปกติในไขกระดูกมีผลยับยั้งการสร้างเซลล์เม็ดเลือดปกติ และไปสะสมอยู่ตามอวัยวะต่างๆ ของร่างกายเป็นสาเหตุให้ร่างกายเกิดภาวะโลหิตจาง (anemia) เกล็ดเลือดต่ำ (thrombocytopenia) และมีจำนวนเม็ดเลือดขาวลดต่ำลง (leukopenia)[2,3]

ชนิดของมะเร็งเม็ดเลือดขาว

มะเร็งเม็ดเลือดขาวที่พบในเด็กสามารถแบ่งเป็นชนิดเฉียบพลัน และชนิดเรื้อรัง นอกจากนี้ยังแบ่งตามชนิดของเซลล์ที่พบ คือ ลิมฟอยด์ (lymphoid) และไมอีลอยด์ (myeloid)[3,4] ดังนี้

1. มะเร็งเม็ดเลือดขาวชนิดเฉียบพลัน (acute leukemia)[3,4]

เกิดจากการสะสมของเม็ดเลือดขาวระยะตัวอ่อนที่ไม่สามารถเจริญ (differentiation) ได้ตามปกติ และเข้าไปแทนที่เม็ดเลือดปกติจนเต็มไขกระดูก มีผลยับยั้งการสร้างเม็ดเลือดปกติ มะเร็งชนิดนี้แบ่งตามลักษณะของเซลล์ที่พบได้เป็น 2 แบบ ได้แก่

* *อาจารย์ ภาควิชาทันตกรรมสำหรับเด็ก คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*
** *ทันตแพทย์ ฝ่ายทันตกรรม โรงพยาบาลพังงา*

Leukemia in children and dental management

Onauma Angwaravong, Suthida Yotpunya***

Abstract

Leukemia is the major form of cancer in children. Leukemia is a disease in which there is an abnormal proliferation of the precursors of white blood cells in blood. This disease and its treatment can directly or indirectly affect the child's oral health and dental development. The purpose of this article is to review literature regarding to etiology, prevalence, clinical manifestations, laboratory investigation, medical treatment, complications associated with chemotherapy and / or radiation, proper dental management in child patients with leukemia.

Key words *: Leukemia/ Childhood/ Dental management*

Correspondence author :

Dr.Onauma Angwaravong

Department of Pediatric Dentistry

Faculty of Dentistry, Khon Kaen University

Khon Kaen 40002, Thailand

Tel: 0-4334-8309

Fax: 0-4324-4475

E-mail: onaang @ kku.ac.th

* *Instructor, Department of Pediatric Dentistry, Faculty of Dentistry, Khon Kaen University*

** *Dentist, Dental department, Phang-nga Hospital*